

การพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์
เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่

The Development and Enhancement of Production, and Value Adding of
Creative Handicraft for Improving Community-Based Economy in
Phrae Province

อรอนงค์ วูวงศ์¹ นวัชโรจน์ อินเต็ม² พระครูปริยัติวารการ³ สมจิต ขอนวงศ์⁴

Onanong Woowong, Nawatrot Intem, Phrakhru Phrariyatvarakorn, Somjit Khonwong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ 2) เพื่อพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน ท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพัฒนาชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ตัวแทนผู้บริโภค ตัวแทนจำหน่าย และผู้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการของชุมชนตำบลเหมืองหม้อ รวมทั้งสิ้น 32 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ พบว่าการออกแบบและลดตายเอบข้าวให้เป็นอัตลักษณ์ คือ “ดอกสัก” การผลิตต้องคำนึงคุณภาพ ความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนการผลิต ตลาด เพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ นำมาสู่กระบวนการผลิตต้นแบบด้วยกระบวนการ 1.การเตรียมวัสดุทำจักสาน 2.ขั้นเตรียมเส้นตอก และ3.ขั้นตอนการสาน

2. การพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจ พบว่าผู้เข้าร่วมได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เอบข้าว ด้วยลดตาย “ดอกสัก” เพื่อเป็นการพัฒนาฝีมือและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่าในการผลิตจักสานให้มีคุณภาพ โดยผู้เข้าร่วมมีความรู้ก่อนและหลังการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ (Keywords) : พัฒนา; ยกระดับการผลิต; เพิ่มมูลค่า

Received: 2023-08-08 Revised: 2023-08-27 Accepted: 2023-09-07

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: dony44@hotmail.com

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: nawatrot_kaw@hotmail.com

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: siritummo62@gmail.com

⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: jit_kw@hotmail.com

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop the prototype of bamboo basketry products, and 2) to improve the manufacturing process and add value to bamboo basketry products for developing community-based economy in Phrae province. An participatory action research (PAR), one of qualitative research methodology, was applied in this study. The research instruments consisted of in-depth interview, focus group discussion, and product development action plans.

The results were as follows.

1. The results concerning the development of bamboo basketry product's prototype indicated that "Dok Sak", one of unique patterns for sticky rice box, was created for product's quality, reliability, cost, and market, leading to product enhancement and value adding. The processes of creating prototype consisted of 1. preparing weaving materials, 2. Preparing bamboo strips (Sen Tok), and 3. weaving processes.

2. The results concerning the creative basketry products' manufacturing process and value adding showed that the participants improved sticky rice box products by applying "Dok Sak" pattern, regarded as skill development, product enhancement, and value adding, leading to high-quality basketry product, with participants had knowledge before and after at the statistical significance level of 0.01.

Keywords: development; production enhancement; Value adding

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี แต่ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาทางด้านศีลธรรม ปัญหาการกระจายรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ประเทศไทยนับเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกซึ่งต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ ทั้งในทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง หากประเทศไทยเลือกที่จะดำเนินไปในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมตามกระแสโลกอย่างขาดความรู้ และขาดความเข้าใจในบริบทของตนเองก็จะเกิดภาวะเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับผลกระทบที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ประเทศไทยควรนำทุนที่มีศักยภาพ มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) จัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) ให้มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการต่อยอดจากความเชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชน จังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยงอื่นภายในประเทศ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์

และบริการใหม่ๆ รวมถึงการใช้นวัตกรรมสำหรับ การพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น จะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญา ที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรม นำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนาสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0) แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (2559: 2-3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นความรู้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ ถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของสรรพความรู้ต่าง ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในงานหัตถกรรม เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้านที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกันในชุมชน โดยทั่วไป ภูมิปัญญาพื้นบ้านจึงเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน มีความพยายาม สั่งสมความรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อประดิษฐ์สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ แล้วพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นการทำเพื่อใช้สอยตามสภาพการดำรงชีวิต เพื่อสนองความต้องการตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในที่สุด เครื่องจักสานจึงเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่า เป็นงานสร้างสรรค์ของชาวบ้านที่ใช้สอยได้ดี สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีรูปทรงและลวดลายสวยงาม ลวดลายจากการสาน สอดหรือถักนั้น เกิดจากความพยายามและสติปัญญาของมนุษย์ นอกจากนี้รูปแบบของเครื่องจักสานยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนที่แตกต่างกันไป วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2546: 270-281) ซึ่งเรียกว่าเป็นการสร้างงานหัตถกรรมเชิงสร้างสรรค์

งานหัตถกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการนั้น สามารถแบ่งที่มาของแนวคิด ได้ 2 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานของการใช้มรดกทางวัฒนธรรม (cultural asset) ผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะที่เน้นเฉพาะความเป็น ภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีความเป็นอัตลักษณ์ของตน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลความต้องการจากกลุ่มผู้บริโภค (market oriented) ผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะที่เน้นความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป็นหลัก ร่วมสมัยและเข้ากับสมัยนิยมในปัจจุบัน ทั้งนี้การสร้างสรรคผลงานหัตถกรรม ที่ก่อให้เกิดคุณค่า 4 ประการ ได้แก่ คุณค่าความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น คุณค่าของวัสดุและกรรมวิธีการผลิต คุณค่าทางความงาม และคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย ที่ได้กล่าวมานั้นจะต้องนำมาประสานบูรณาการ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนา สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้เกิดคุณค่า เกิดความยั่งยืน และสามารถเพิ่มมูลค่า ของสินค้าให้กับผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตรีกุลพันธ์ พัทธเมธา (2559: 71)

จังหวัดแพร่ถือได้ว่าเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการทำงานหัตถกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการทำหัตถกรรมงานจักสานอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อยโดยเฉพาะเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น ซ้าหวด กัวะข้าว ก่องข้าว แอบข้าว โตก ผาซี เป็นต้น งานจักสานเป็นอีกหนึ่งโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล เพื่อให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพจักสานทำให้สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน หัตถกรรม จักสานไม้ไผ่ในจังหวัดแพร่ ถือเป็นหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน เนื่องจากมีวัสดุ อุปกรณ์ ที่หาได้ในท้องถิ่น ผู้คนสามารถผลิตปัจจัยในการดำรงชีวิตได้เอง งานหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน งานจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้

ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ จักสานเป็นการเสริมสร้างอาชีพให้กับชุมชนในท้องถิ่น เสริมสร้างรายได้เพื่อชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามัคคีขึ้น เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพของชุมชน สามารถนำทุนทางสังคมมาใช้กันอย่างกว้างขวาง ดังวิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ที่ว่า “เมืองเศรษฐกิจมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์” จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลศักยภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวแปรจากปัจจัยภายใน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของจังหวัดแพร่ ปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาล ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับประเทศ พบว่าจังหวัดแพร่มี ยุทธศาสตร์ของจังหวัดแพร่ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัด ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป้าประสงค์ที่ 2. สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนประชาชน ตลอดจนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัยและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม งานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด.(2559: 71-72) เป็นหลักในการทำวิจัยเพื่อร่วมพัฒนาศักยภาพของจังหวัดแพร่

จากเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ เพื่อพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน เป็นการเสริมสร้างอาชีพให้กับชุมชนในท้องถิ่นเสริมสร้างรายได้เพื่อชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามัคคีขึ้น เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพของชุมชน สามารถนำทุนทางสังคมมาใช้กันอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR)

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการค้นคว้าศึกษาด้านการพัฒนาการยกระดับการผลิตและการเพิ่มมูลค่า ด้านการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานราก และการยกระดับการผลิตเพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานราก

1.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 32 คนประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพัฒนาชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ตัวแทนผู้บริโภค ตัวแทนจำหน่ายและผู้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการของชุมชนตำบลเหมืองหม้อ

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้การพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ จำนวน 1 พื้นที่ คือ ชุมชนบ้านเหมืองหม้อ ตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองจังหวัดแพร่

1.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี ตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักในเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก และข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างหลักสูตรอบรมระยะสั้นผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับชุมชน

2.2 แบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักและกำหนด หลักสูตรชุดอบรมและทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

2.3 ชุดปฏิบัติการงานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยดำเนินการทดลองปฏิบัติกับผู้ประกอบการ จำนวน 15 คนเพื่อพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยมีปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 2 คน เป็นวิทยากร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่

1. วิเคราะห์สภาพบริบทวิถีคิดการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่

2. ศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่

3. ศึกษาออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่สร้างสรรค์ในพื้นที่หลักที่มีความต้องการ และที่ได้รับการยอมรับ

4. ค้นหาแนวทางออกแบบและการการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ โดยการจัดเวทีประชุมการเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่

5. ให้ผู้เข้าร่วมการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ และหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรและร่วมกันสรุปภาพรวม

6. สรุปแนวทางกิจกรรมและโครงการ และให้ผู้เข้าร่วมเสนอแนะเพื่อให้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การลงมือปฏิบัติยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่

โดยกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เพื่อยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ โดยการปฏิบัติการ คือ การดำเนินการตามแผนโครงการที่วางไว้ ต้องเตรียมคนเตรียมวัสดุ สิ่งของส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงมือปฏิบัติผลิตภัณฑ์วางแผนการลงมือปฏิบัติยกระดับผลิตภัณฑ์ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. วิธดำเนินการและเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในการถ่ายทอดผลงานด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ โดยกลุ่มวิทยากรผู้ให้องค์ความรู้ ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

2. ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้ ตามรูปแบบการยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ โดยประชาชนท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เป็นระยะเวลา 20 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

2.1 ให้ความรู้ในเรื่องหัตถกรรมไม้ไผ่ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ แนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยวิทยากรประชาชนท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบให้กับผู้เข้าร่วมอบรม

2.2 ลงมือฝึกปฏิบัติออกแบบงานหัตถกรรมด้วยไม้ไผ่ โดยนำความรู้ ศิลปะ วิถีชีวิตของชุมชน การใช้สีธรรมชาติ มาประยุกต์เพื่อออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 ชั่วโมง

2.3 ปฏิบัติจริงโดยกำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมด้วยไม้ไผ่ ที่ให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติ เช่น ของใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของตลาด

2.4 การคัดเลือกผลงานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ สวยงาม นำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชนโดยประชาชนท้องถิ่น และผู้รู้ในด้านสาขาศิลปะ ซึ่งมีเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา คือ รูปแบบผลงาน การนำใช้ประโยชน์ ความทันสมัย ความละเอียด ความประณีต ความสวยงามของผลิตภัณฑ์

2.5 การติดตามประเมินผล โดยการสังเกตการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นประเมินความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่เพื่อให้ทราบถึงทักษะและความรู้ที่เพิ่มขึ้นที่ได้หลังจากการถ่ายทอดยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่

ผลิตภัณฑ์อย่างเดียว การออกแบบผลิต ผลิตภัณฑ์จะดำเนินไปได้อย่างง่าย แต่จะมีปัญหาในด้านการขายแก่ผู้บริโภคซึ่งอาจจะไม่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์นั้น แต่ในชุมชนจะผลิตแอมป์ข้าวเป็นหลัก ส่วนแบบอื่น ๆ ก็จะทำตามที่ลูกค้าต้องการด้วยการออเดอร์สินค้าเท่านั้น

1.3 ลักษณะของผลิตภัณฑ์ จากการสนทนาผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องจักสานในชุมชนก็มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมาดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในหลายๆ รูปแบบ เช่น โคมไฟ กระเป๋า ของชำร่วย ที่ใส่หิ้วกาแฟ เป็นต้น แต่จุดเด่นของชุมชนบ้านเหมืองหม้อคือ การจักสานแอมป์ข้าว ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ชาวบ้านในชุมชนบ้านเหมืองหม้อส่วนมากมีต้นทุนในด้านการผลิตจักสานมาก่อน การออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็จะมาจากความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก ถ้าต้องการผลิตแบบไหนทางชุมชนจะมีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถถอดแบบให้ได้ ในการสนทนาครั้งนี้ตัวแทนของพัฒนาชุมชน ผู้ออกแบบและปราชญ์ท้องถิ่นมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่สามารถเล่าเรื่องราวได้คือ “ลายดอกสัก” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่เห็นแล้วรู้ว่าเป็นของที่ไหนในการนี้ทางผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเสนอการจักสานแอมป์ข้าวด้วยลายดอกสัก ซึ่งจะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และสามารถนำเสนองานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปต่อยอดและพัฒนาได้อีกระดับหนึ่ง โดยการวางลายดอกสักบนแอมป์ข้าว ซึ่งถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เน้นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ชุมชนและเป็นการส่งเสริมที่สอดคล้องกับนโยบายแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับงานวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างอาชีพ สร้างรายได้และนำไปสู่การพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น จึงเล็งเห็นความสำคัญของลายดอกสัก ซึ่งมีลักษณะอ่อนช้อยสวยงามเหมาะสมที่จะมาพัฒนาแอมป์ข้าวที่มีลวดลายดอกสัก และหน่วยงานต่างๆ สามารถที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดให้กับชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งจะมีผู้เชี่ยวชาญการออกแบบที่เข้าร่วมสนทนาจะทำการวางลายด้วยการเอาดอกมาย้อมสีเพื่อทำลายภายนอกของแอมป์ข้าว เมื่อได้รูปแบบที่ต้องการปราชญ์ท้องถิ่นได้ทดลองผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบลายดอกสัก ซึ่งจะมีกระบวนการ 1) การเตรียมวัสดุทำจักสาน วัสดุที่ใช้ในการจักสานแอมป์ข้าว 2) ขึ้นเตรียมเส้นตอก เตรียมไม้ไผ่หลามโดยเลือกไม้ไผ่ที่มีปล้องยาว อายุ 10 เดือน ถึง 1 ปี มาผ่าให้มีควมกว้างความยาวให้เท่าๆ 3) ขึ้นตอนการสาน จะเป็นการก่อลายจักสานแอมป์ข้าว ให้ได้ขนาดที่ต้องการ เมื่อก่อลายได้พอประมาณ ทำการต่อให้เป็นวงกลม แล้วทำการสานตามลายต้นแบบที่ได้ออกแบบลวดลายไว้ เมื่อได้ขนาดที่ต้องการแล้วก็ทำการเก็บขอบและตัดขอบให้เรียบ นำมาพับครึ่ง แล้วใช้ขวดรีดให้เรียบ ซึ่งจะทำ 2 ชั้น นำมาประกอบเป็นฝาบนและฝาล่างจะได้แอมป์ข้าว แล้วทำการสานตาตแอมป์ข้าวทั้งตาตบนและตาตล่าง เมื่อเสร็จแล้วนำมาประกอบและเย็บขอบฝาบนและร่างด้วยด้ายไนลอน

2. พัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ออกแบบไว้ให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้สนใจในชุมชนมาพัฒนาทักษะการจักสานลวดลายดอกสัก เพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้เป็นที่น่าสนใจ และสามารถที่ขยายตลาดออกไปอย่างกว้างขวางซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำการพัฒนาสามารถที่จะนำไปเป็นของที่ระลึกได้ และสามารถนำไปใช้ในครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม คำนึงถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่ไว้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงานสู่สังคม และติดตามประเมินความรู้ที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ พบว่า ความรู้ก่อนและหลังลงมือปฏิบัติในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 หลังการเข้าร่วมปฏิบัติมีความรู้มากกว่าก่อนการลงปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. พัฒนาระบบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่ การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบหัตถกรรมไม้ไผ่ในของผู้เข้าร่วมสนทนา พบว่าชุมชนควรพัฒนาต้นแบบจากผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม แต่อย่างไรให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีปัจจัยสำคัญใช้ในการพิจารณาอยู่หลายปัจจัย คือ

1.1 ความต้องการของชุมชนที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ 1.1 คุณภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนจะเน้นในเรื่องของคุณภาพ ซึ่งพิจารณาในกระบวนการผลิต สำหรับคุณภาพการออกแบบเป็นการกำหนดของกลุ่มผลิตในชุมชนเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า หรือของตลาด คุณภาพก็จะประกอบด้วย คุณภาพของวัตถุดิบ การออกแบบรูปปลั๊กชันที่สวยงาม ความคงทน ของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับวัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548: 15) กล่าวว่า การเลือกเอาองค์ประกอบมาจัดเรียงให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ ที่สามารถสนองความต้องการตามจุดประสงค์ของผู้สร้างและสามารถผลิตได้ด้วยวัสดุและกรรมวิธีการผลิตที่มีอยู่ในขณะนี้ เนื่องจาก ความต้องการมีมากกว่าปัจจัยการดำรงชีวิตพื้นฐาน 4 ประการ จนเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์พยายาม ทำการออกแบบ และสร้างสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เพราะคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการยอมรับและไว้วางใจของผู้บริโภค หรือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นจุดขายของชุมชน

1.2 ความเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ความคงทนของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับวัสดุและการคัดเลือกใช้วัสดุและกระบวนการผลิต และความคงทนของผลิตภัณฑ์จะดูที่ระยะเวลาในการจัดเก็บผลิตภัณฑ์ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ความคงทนหรือความน่าเชื่อถือการใช้ จะทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการลดค่าใช้จ่ายในการดูแลซ่อมแซมได้ การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทั้งทางด้านจิตใจและประโยชน์การใช้สอยตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนผลิตขึ้นมาเพราะผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดจะมีประโยชน์คนละแบบกัน

1.3 ต้นทุนการผลิตต้นทุนการผลิตคือ รายจ่ายต่างๆ ที่เกิดจากการผลิตภัณฑ์จักสานรวมถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นคงที่และต้นทุนที่แปรได้ตามผลิตภัณฑ์และจำนวนที่ผลิต และมองไปถึงระดับคุณภาพและความเชื่อถือได้ของผลิตภัณฑ์ด้วย ถ้ามีการกำหนดระดับคุณภาพและความเชื่อถือได้ไว้ในระดับสูงเกินไป ต้นทุนการผลิตย่อมสูงไปด้วย การออกแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชนมีการออกแบบที่คำนึงถึงคุณภาพและความน่าเชื่อถือ และต้นทุนการผลิตให้มีความสัมพันธ์กัน แต่ยังคงอัตลักษณ์ของชุมชนคือสานแอบข้าว

1.2 การตลาด การผลิต ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายได้และเป็นที่ต้องการของตลาด ถ้าพัฒนาผลิตภัณฑ์ไว้แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดจะทำให้สินค้าค้างสต็อก ซึ่งจะ ทำให้ทุนจม และถ้าค้างสต็อกมากจะทำให้การเก็บยากต่อการรักษา ต้องกำหนดความสมดุลระหว่างการให้ผู้บริโภคได้รับสิ่งของที่สนองความต้องการของผู้บริโภค เพราะการผลิต ผลิตภัณฑ์หลายชนิดซึ่งแตกต่างกันมากน้อยตามความต้องการและรสนิยมของทุกคน ถ้าไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค การออกแบบผลิตภัณฑ์จะดำเนินไปได้อย่างง่าย แต่จะมีปัญหาในด้านการขายแก่ผู้บริโภคซึ่งอาจจะไม่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ส่วนมากชุมชนจะทำผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการ ส่วนแบบอื่น ๆ ก็จะทำตามที่ลูกค้าต้องการด้วยการออเดอร์สินค้าเท่านั้น สอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2532:132) กล่าวว่า ถ้าการพัฒนาไม่ถูกวิธี ก็จะเกิดผลเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าของงานหัตถกรรมจักสาน เมื่อมีการผลิตงานหัตถกรรมจักสานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะทำให้งานหัตถกรรมจักสานล้นตลาดจะทำให้ราคาถูก ไม่คุ้มกับต้นทุนซึ่งอาจนำไปสู่การสูญสลายได้

1.3 ลักษณะของผลิตภัณฑ์ จากการสนทนาผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการพัฒนาหัตถกรรมเครื่องจักสานถ้ามองในแง่ของของการตลาดถือว่าประสบความสำเร็จในการเพิ่มมูลค่าไปส่วนหนึ่งแล้วเพราะในชุมชนก็มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมาดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใน

หลายๆ รูปแบบ เช่น โคมไฟ กระเป่า ของชำร่วย ที่ใส่หิ้วกาแฟ เป็นต้น แต่จุดเด่นของชุมชนบ้านเหมืองหม้อคือ การจักสานแอบข้าว ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ชาวบ้านในชุมชนบ้านเหมืองหม้อส่วนมากมีต้นทุนในด้านการผลิตจักสานมาก่อน ก็นำเอาผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้ามีความต้องการมาถอดองค์ความรู้แกะลวดลายหรือมาประยุกต์ได้ ซึ่งในชุมชนก็ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ออกมาหลายประเภท เช่น ชะลอม พัด ที่ใส่อาหารเบรก และผลิตภัณฑ์ที่ทำก็จะมีกำมะหยี่ แต่ความต้องการลูกค้าไม่ค่อยนิยม แต่การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มี การออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็จะมาจากความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก ถ้าต้องการผลิตแบบไหนทางชุมชนจะมีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถแกะแบบให้ได้ ผลิตภัณฑ์ที่ทำในปัจจุบันที่เป็นแบบดั้งเดิมก็จะขายได้ตลอดเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางภาคเหนือจะใช้กันเป็นส่วนใหญ่ และขายได้เรื่อยๆ ในการสนทนาครั้งนี้ตัวแทนของพัฒนาชุมชน ผู้ออกแบบและปราชญ์ท้องถิ่นมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่สามารถเล่าเรื่องราวได้คือ “ลายดอกสัก” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่เห็นแล้วรู้ว่าเป็นของที่ไหนในการนี้ทางผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเสนอการจักสานแอบข้าวด้วยลายดอกสัก ซึ่งจะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และสามารถนำเสนองานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปต่อยอดและพัฒนาได้อีกระดับหนึ่ง โดยการวางลายดอกสักบนแอบข้าว ซึ่งถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เน้นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ชุมชนซึ่งมีความสอดคล้องกับบงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา และคณะ (2561: 125) วิจัยเรื่อง การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถวายโดยชุมชน พบว่า สินค้าหัตถกรรมใหม่ทั้ง 10 ชิ้น ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ผลิตแท้จริง ไม่ใช่เงินทุน หรือ พ่อค้าคนกลาง จึงนับได้ ว่าเป็นการต่อยอดจากสินค้าหัตถกรรมเดิม ซึ่งเกิดจากการได้รับความรู้เชิงวิชาการ การถอดองค์ความรู้เพื่อค้นหาสินค้าหัตถกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ เพื่อสร้างเรื่องเล่านับเป็นการสร้าง มูลค่าเพิ่ม เสริมคุณค่าทางการตลาด เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้า หัตถกรรมและเป็นการส่งเสริมที่สอดคล้องกับนโยบายแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับงานวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างอาชีพ สร้างรายได้และนำไปสู่การพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นโดยเห็นชอบให้ใช้ “ลายดอกสัก” มาพัฒนาเป็นลายผ้าอัตลักษณ์ของ จังหวัดแพร่ ซึ่งเมืองแพร่เป็นเมืองไม้สักที่มีชื่อเสียง และมีประวัติมายาวนาน และเป็นไม้เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดผู้ร่วมสนทนาจึงเล็งเห็นความสำคัญของลายดอกสัก ซึ่งมีลักษณะอ่อนช้อยสวยงามเหมาะสมที่จะมาพัฒนาแอบข้าวที่มีลวดลายดอกสัก และหน่วยงานต่างๆ สามารถที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดให้กับชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งจะมีผู้เชี่ยวชาญการออกแบบที่เข้าร่วมสนทนาจะทำการวางลายด้วยการเอาตอกมาย้อมสีเพื่อทำลายภายนอกของแอบข้าว เมื่อได้รูปแบบที่ต้องการปราชญ์ท้องถิ่นได้ทดลองผลิต ผลิตภัณฑ์ต้นแบบลายดอกสัก ซึ่งจะมีกระบวนการ 1) การเตรียมวัสดุทำจักสาน วัสดุที่ใช้ในการจักสานแอบข้าว ประกอบด้วย ไม้ไผ่หลาม ด้ายไนลอน เข็มขนาดใหญ่ กรรไกร มีดโต้ เลื่อย แทนชุดตอก กระบอกฉีดน้ำ 2) ขั้นตอนเตรียมเส้นตอก เตรียมไม้ไผ่หลามโดยเลือกไม้ไผ่ที่มีปล้องยาว อายุ 10 เดือน ถึง 1 ปี มาผ่าให้มีความกว้างความยาวให้เท่าๆ กันทุกเส้นเพื่องานจักสานจะได้ออกมาสวยงาม ก่อนการเหลาเส้นตอกหรือชุดให้นำเส้นตอกแช่น้ำประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อให้เส้นตอกอ่อนนุ่มจะได้ เหลาและชุดตอกแล้วนำไปผึ่งแดด 3) ขั้นตอนการสาน จะเป็นการก่อลายจักสานแอบข้าว ให้ได้ขนาดที่ต้องการ เมื่อก่อลายได้พอประมาณ ทำการต่อให้เป็นวงกลมแล้วทำการสานตามลายต้นแบบที่ได้ออกแบบลวดลายไว้ เมื่อได้ขนาดที่ต้องการแล้วก็ทำการเก็บขอบและตัดขอบให้เรียบ นำมาพับครึ่ง แล้วใช้ขวดลีดให้เรียบ ซึ่งจะทำ 2 ชั้น นำมาประกอบเป็นผาบนและผาล่างจะได้แอบข้าว แล้วทำการสานตาดแอบข้าวทั้งตาดบนและตาดล่าง เมื่อเสร็จแล้วนำมาประกอบและเย็บขอบผาบนและล่างด้วยด้ายไนลอน

2. เพื่อพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่

การพัฒนาระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนฐานรากจังหวัดแพร่เป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาระดับและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่ให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งพบว่า มีผู้ที่สนใจเข้าพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมไม้ไผ่เกี่ยวกับการทำแอบข้าวที่มีการพัฒนาลวดลายที่สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดและทำเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ เช่น ใสสี ใสลวดลายใหม่ที่เป็นอัตลักษณ์ สามารถที่จะนำผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาทำเป็นของที่ระลึกซึ่งเข้ากับสถานการณ์จังหวัดที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือทำเป็นแอบข้าวที่ใช้ในชีวิตประจำวันของทุกคนได้ ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 ให้ความรู้ในเรื่องของหัตถกรรมไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไม้ไผ่มาพัฒนาเป็นรูปแบบและลวดลายต่างๆ ได้ แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอายุของไม้ไผ่ด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชน มีความรู้ด้านของ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการย้อมสี ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานที่มีอยู่ให้มีอัตลักษณ์ของชุมชนและสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีมานานแล้ว ไม่มีการใช้เครื่องจักร ถือเป็นงาน Handmade ที่มีคุณค่า สามารถนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์แบบต่างๆ เพื่อยกระดับ เพิ่มมูลค่า และเป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวสอดคล้องกับวิบูลย์ลีสุวรรณ (2546:132) กล่าวว่า การพัฒนางานหัตถกรรมจักสานตามอิทธิพลทางสังคมจะเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจของชาวชนบทที่ ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน มีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำเป็นอาชีพรอง หรือทำเป็นอาชีพหลักตลอดปี นอกจากจะได้พัฒนาระดับ เพิ่มมูลค่าแล้ว ยังสามารถช่วยให้ผู้ที่ว่างงานมีอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คิดสร้างสรรค์ผลงาน จากการสังเกตกลุ่มผู้ผลิตจำนวนมากจะมีพื้นฐานในการจักสานกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังขาดการพัฒนา ออกแบบและยกระดับผลิตภัณฑ์ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ต้องคำนึงถึงอุปกรณ์ทำจักสาน ไม้ไผ่หลาม ที่นำมาแปรรูปเป็นเส้นดอก จะต้องมีย้อมไม้ไผ่ที่มีปล้องยาวอายุ 10 เดือน ถึง 1 ปี รูปแบบและลวดลายในการผลิต หรือตัวอย่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

2.2 การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาว่าจะออกแบบลวดลายเพื่อเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด ทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้รับนโยบายการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อยกระดับงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม และจัดทำข้อมูลลายผ้าอัตลักษณ์ของจังหวัดแพร่ จึงเลือกใช้ลาย “ดอกสัก” เพราะดอกสักมีลวดลายอ่อนช้อย ซึ่งมีความเหมาะสม ตัวแทนของหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชนเห็นว่าเพื่อเป็นการเชื่อมโยงหรืออนุรักษ์วัฒนธรรมจึงเห็นว่าควรจะใช้ ลายดอกสักมาพัฒนาเป็น หัตถกรรมไม้ไผ่โดยการจักสานแอบข้าวซึ่งมีอยู่ดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นลวดลายดอกสักและย้อมสีให้มีสีสันที่สวยงาม หรือธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาประยุกต์ในการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ พบว่า วิทยากรได้นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ทำการทดลองออกแบบมาอธิบายให้ผู้เข้าร่วมพัฒนา ได้ถึงที่มาของผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้ทำการออกแบบ ลวดลาย ที่เป็นดอกสัก ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด และหน่วยงานที่เข้าร่วมในการเสนอการออกแบบว่าสามารถที่จะสนับสนุนและนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดได้ ถือเป็นการพัฒนายกระดับ ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้อีกทางหนึ่งสอดคล้องกับ อรนุตฤกษ์ สุธาคำ และ ตรีชฎา สมพงษ์ (2563: 22-38) วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานเชิงสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ชุมชนกลุ่มจักสานบ้านป่าจ้าว ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและลวดลายเดิมๆ ให้เป็นงานที่แปลกใหม่มีความทันสมัย มีเอกลักษณ์ของชุมชน รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ใช้งานสะดวก และมีความเป็นไปได้ในการผลิต

2.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อการยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบเป็นรูปธรรม ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของตลาด โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาลวดลายใหม่และมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งนำเอาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบไว้ในกิจกรรมที่ 2 มาพัฒนาเพื่อการยกระดับ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ออกแบบไว้ให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้สนใจใน ชุมชนมาพัฒนาทักษะการ จักสานลวดลายดอกสัก เพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ เป็นที่น่าสนใจและสามารถที่ขยายตลาดออกไปอย่างกว้างขวางซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำการพัฒนาสามารถที่จะนำไป เป็นของที่ระลึกได้ และสามารถนำไปใช้ในครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม

ผู้เข้าร่วมปฏิบัติการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อ เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ ได้เข้าร่วมปฏิบัติจักสานตามตัวอย่างที่ได้ทำต้นแบบการจักสาน แอ็บข้าว ที่มีการพัฒนาจากดั้งเดิมมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยกระดับและเพิ่มมูลค่าของจักสานแอ็บข้าวให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในครัวเรือนและนำไปเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวได้ ผลิตภัณฑ์ที่ พัฒนาต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมา สร้างสรรค์ผลงานสู่สังคมสอดคล้องกับ เพื่อเป็นการพัฒนาและยกระดับ เพิ่มมูลค่างานแก่งานหัตถกรรมใน ชุมชน และขยายความรู้สู่กลุ่มที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์โดยผู้ร่วมมีจิตอาสาเป็นกลุ่มในการพัฒนาและ นำไปประยุกต์ใช้ในอาชีพเสริมในครัวเรือนสอดคล้องกับ จิตพนธ์ ชุมเกต (2560: ก) วิจัยเรื่อง การพัฒนา ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญา ท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

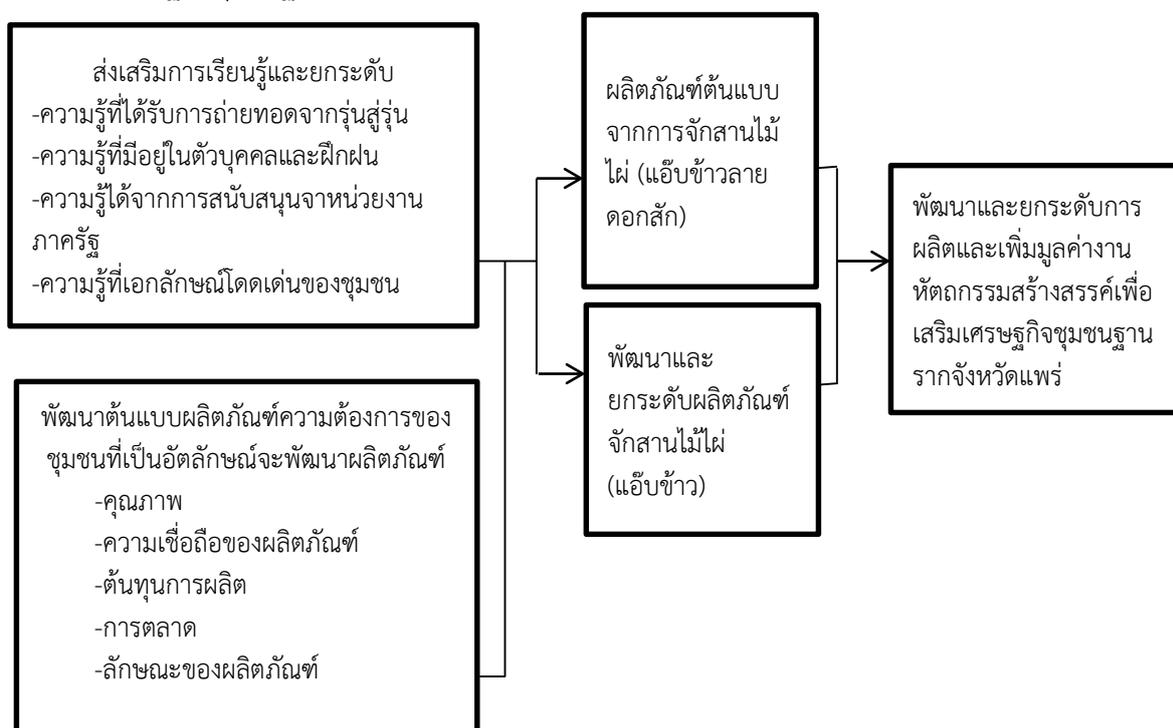
2.4 คัดเลือก ประเมินผลงานของผู้เข้าร่วมพัฒนา และสามารถพัฒนาจักสานแอ็บข้าวตาม ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ได้สมบูรณ์ ซึ่งปราชญ์ท้องถิ่นดูการสานลายมีความแน่นหนา ความละเอียด ประณีต ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ การเก็บขอบและเย็บของแอ็บข้าว

2.5 การติดตามประเมินผล การพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรม สร้างสรรค์ เพื่อเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ จาก กลุ่มเป้าหมายที่มาพัฒนาคือชุมชนเหมืองหม้อ จังหวัดแพร่ โดยการสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เข้าร่วม พัฒนา พบว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา และยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานจักสานแอ็บข้าว ผู้เข้าร่วมมีความสนใจในการพัฒนาทักษะอาชีพจากผลิตภัณฑ์ลวดลายดั้งเดิม พัฒนามาเป็นรูปแบบตาม ต้นแบบที่ได้ดำเนินการทดลอง ทำให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มีจุดเด่นโดยการใช่วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น และมีศิลปะ สีสันลวดลายเป็น “ดอกสัก” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2546: 132) กล่าวว่า การ พัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสานจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ ทั้งด้านวัสดุ ประโยชน์ใช้สอย และความเป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อหาแนวทางที่เป็นผลดีและเกิดประโยชน์ อย่างแท้จริงในการพัฒนาออกแบบโดย ผู้ออกแบบและปราชญ์ท้องถิ่น จากการสอบถาม ผู้เข้าร่วมมีความสุขกับการได้มาร่วมกิจกรรม ได้มีการพบปะ และพูดคุยกัน สวนเสเฮฮา เพราะทุกคนมีพื้นฐานการจักสานแล้ว จึงทำให้ไม่เครียด การมาพัฒนาลวดลายใหม่ ทำให้ผู้เข้าร่วมมีความกระตือรือร้นในการที่จะพยายามทำให้ออกสักออกมาที่มีความสวยงาม และคณะผู้วิจัยได้

ติดตามประเมินองค์ความรู้ก่อนได้รับการพัฒนาและหลังได้รับการพัฒนาจะได้ทราบถึงการพัฒนาทักษะของผู้เข้าร่วมว่าก่อน และหลังการพัฒนา ผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาทักษะ ซึ่งผลการประเมินองค์ความรู้ก่อนปฏิบัติพบว่า ความรู้ก่อนและหลังลงมือปฏิบัติในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 หลังการเข้าร่วมปฏิบัติมีความรู้มากกว่าก่อนการลงปฏิบัติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ ดังแผนภาพต่อไปนี้

จากการพัฒนาและยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนฐานรากจังหวัดแพร่ จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการพัฒนาและยกระดับแลเพิ่มมูลค่าต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีการส่งเสริมองค์ความรู้และยกระดับการผลิตและเพิ่มมูลค่างานหัตถกรรมสร้างสรรค์ (แอ็บข้าว) ชุมชนเหมืองหม้อ ได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย 1) ทั้งความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น 2) ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลและฝึกฝน 3) ความรู้ได้จากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 4) ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ ของเหมืองหม้อที่โดดเด่นคือการจักสานแอ็บข้าว ออกแบบเป็นลาย “ดอกสัก”

2. พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ (แอ็บ) ความต้องการของชุมชนบ้านเหมืองหม้อ ส่งเสริมให้คนในพื้นที่ที่มีพื้นฐานการจักสานมาพัฒนาต่อยอดตลาดต่างๆ ให้เป็นอัตลักษณ์ ผู้เข้าร่วมเป็นผู้ที่มาด้วยจิตอาสาสามารถร่วมพัฒนาต่อยอดจักสานแอ็บข้าว การจัดการของชุมชนผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความรักสามัคคีในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีปัจจัยสำคัญใช้ผลิต คือ 1. ความต้องการของชุมชน ซึ่งมีปัจจัยที่องค์ประกอบ คือ คุณภาพ ความเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนการผลิต 2.การตลาด 3.ลักษณะของผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความผูกพันกัน มีความสามัคคี มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีศาสนา วัด เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รักษาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ด้วยการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันชุมชน มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตจักสานให้ มีคุณภาพ และทันสมัยตามกระแสความต้องการของผู้บริโภค

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายการตลาดทางสื่อออนไลน์ของผลิตภัณฑ์จักสาน

2.2 ควรศึกษาการส่งเสริมจัดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- งานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด. (2559). **แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (2561-2564)**. แพร่: เมืองแพร่การพิมพ์.
- จิตพนธ์ ชุมเกต.(2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. **รายงานการวิจัย**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา.(2559). ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกับการพัฒนาสู่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย**. 36(1): 67-80.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา พิชากรณ ธนิตเบญจสิทธิ์ สุชาดา เมฆพัฒน์ และ มณีวรรณ ชลย์. (2561). การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถวายโดยชุมชน. **วารสารธรรมศาสตร์**. 37(1): 125-148.
- แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). (2559, 30 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร.(2548). **หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: แอปพาพรพินิตกรุ๊ป จำกัด.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2546). **พจนานุกรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). **เครื่องจักสานในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- อรนุตภรณ์ สุชาคำ และ ตรีชฎา สมฟอง.(2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานเชิงสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์ชุมชนกลุ่มจักสานบ้านป่าจั่ว ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิจัยเทคโนโลยีนวัตกรรม**. 4 (2): 22-38.